

TÜBİTAK - ARDEB
Kültür Çağrı Programı
“1003-SBB-KLTR-2018-1 Kültürel Yapı, Kültürel Değişim ve
Kültürlerarası Etkileşim”

Çağrı Metni

1. Genel Çerçeve

Kültür en genel anlamda bir toplumun yaşam tarzı olarak tanımlanmaktadır. Tarihsel akış içinde toplumun ürettiği her şey kültürdür. Ancak bu tanımda kültürün statik, değişmeyen bir yapı olduğu izlenimi mevcuttur. Oysa kültür sadece mevcut yapıyı ve birikimi değil, tüm değişim ve dönüşüm sürecini belirleyen unsurları da içinde barındırır. Bu anlamda kültür bir toplumun geleceğe yönelik ideallerini, inançlarını ve değerlerini de içerir. Kültür, insanın oluş sürecine bağlı olarak sürekli yenilenir ve tazelenir.

Kültürel yapı, kültürün üretimini ve görünürlüğünü sağlayan unsurlardır. Kültürel yapı ilk bakışta davranış kalıpları olarak ortaya çıkar. Fakat biraz incelendiğinde bu davranış kalıplarının arkasında norm ve değerler sistemi olduğu görülür. Bu norm ve değerler sistemi bir toplumun zihniyetine karşılık gelir. Din, dil, devlet, sanat, gelenek görenek, edebiyat, mimari, mutfak kültürü, müzik, işleme ve süsleme sanatları gibi alanlar kültürel yapıyı oluşturan başlıca unsurlardır.

Türk kültürünün kökleri, temel kodları ve değişim süreçleriyle ilgili bilimsel çalışmaların istenilen düzeyde olmadığı görülmektedir. Aynı şekilde küreselleşmenin, hayatın bütününe kuşatan teknolojinin, iletişim araçlarının bu kültür üzerindeki etkileri ve doğuracağı muhtemel sonuçlar konusunda da bilimsel bilgi boşluğu vardır.

Sosyal hayatın dinamik akışı, hayatın tüm alanlarında üretim süreçlerini etkileyerek değiştirmekte ve dönüştürmektedir. Hiçbir kültür statik değildir ve diğer kültürlerden bağımsız olarak varlığını devam ettiremez. Özellikle çağımızda kültürel değişim ve kültürlerarası etkileşim en üst seviyeye ulaşmıştır. Hatta değişimin hızı olayların ve olguların anlaşılmasını da zorlaştırmaktadır.

Kültür, toplumların hayatı anlamlandırdığı, kimlik oluşturan en önemli olgudur. Farklı kültürlerin muhtelif sebeplerle karşılaşması sonucunda kültürel etkileşim ortaya çıkar. Küreselleşme, teknoloji ve iletişim araçları etkileşimin doğasını değiştirmiş; kapsam, nitelik ve hızını artırmıştır. Bu etkileşimin olumlu ve olumsuz yönlerinin olduğu açıktır.

Kültürel etkileşim dikey ve yatay anlamda çözümlere ve yeniden yapılanmalara yol açar. Türkiye, çokkültürlü Osmanlı bakiyesi bir toplum olarak 20. yüzyıl boyunca ulusal bütünleşme yolunda önemli adımlar atmıştır. Bu süreçte bazı geleneksel kurumlar yerini modern kurumlara bırakmıştır. Türkiye'nin geçmişteki birlikte yaşama deneyiminin bilimsel yollarla tespit edilmesi, belirleyici değerlerin evrensel ölçekte yeniden üretilmesi daha güvenli ve barış içinde bir toplum anlamına gelecektir. Dünyada etnik, dini ve kültürel farklılıklar meselesi ve birlikte yaşama tecrübesi sıkça ampirik araştırmalara konu olmaktadır. Türkiye'de de bu alanda ciddi çalışmaların yapılmasına ihtiyaç vardır. Bu bağlamda, ülkemizdeki farklı etnik, dini ve dilsel toplulukların şekillendirdiği tarihsel tecrübenin kültürel yapı, kültürel değişim, kültürlerarası etkileşim ve kültürel çeşitlilik

açısından incelenmesi faydalı olacaktır. Bu tecrübenin ve elde edilen kazanımların günümüze taşınması için modeller ve öneriler geliştirilmesine katkı sağlayabilecek araştırmalara ihtiyaç vardır.

Bu çerçevede, aşağıdaki konu başlıklarında projelerin önerilmesi beklenmektedir.

- Geçmişteki birlikte yaşama tecrübemizin tarihi açıdan olumlu/olumsuz yönleriyle açığa çıkarılması, arkasındaki değerler sisteminin keşfedilmesi ve bu tecrübeden en iyi şekilde yararlanılabilmesi için öneriler geliştirilmesi ile çağdaş Türk toplumundaki etnik, dini ve kültürel grupların yaşam biçimleri, etkileşimleri ve değişim süreçlerinin araştırılması,
- Türkçenin ve ülkemizdeki diğer dillerin yapısında, kullanımında, söz dağarcığında gözlenen değişimlerin; bu değişime etki eden iç ve dış kültürel faktörlerin; ekonomik, siyasi ve sosyo-kültürel değişim süreçlerinin dil ve edebiyat alanındaki yansımalarının araştırılması,
- Toplumumuzdaki mevcut din anlayışlarının köklerinin, beslenme kaynaklarının ve kurumsal yapıların güncel din anlayışındaki etkisinin neler olduğunun araştırılması,
- Farklı kültürel gruplar arasındaki kültürlerarası iletişim, süreç, örüntü ve ilişkilerin incelenmesi,
- Kültürel farklılıkların devlete, siyasete ve toplumsal kurumlara yansıma şekilleri ve bu platformlardaki etkileşimleri,
- Küreselleşmenin kültürel değişime etkilerinin incelenmesi; kültürel değişimin kimliğin ve kuşak farklılıklarının oluşumundaki rolünün Türk toplumu açısından analiz edilmesi.

2. Amaç ve Hedefler

Bu çağrının temel amacı, Türkiye'nin geçmişteki birlikte yaşama deneyiminin bilimsel yollarla tespit edilmesi, belirleyici değerlerin evrensel ölçekte yeniden üretilmesi için ülkemizdeki farklı etnik, dini ve dilsel toplulukların şekillendirdiği tarihsel tecrübenin kültürel yapı, kültürel değişim, kültürlerarası etkileşim ile kültürel çeşitlilik açısından tarihsel ve aktüel boyutlarıyla incelenmesi ve sorunların çözümüne ışık tutacak, birlikte yaşama kültürüne katkı sağlayacak ve bilimsel birikim oluşturacak öneriler geliştirilmesidir. Çağrı kapsamında ulaşılması beklenen amaç ve hedefler, odaklanması gereken hususlar her bir konu başlığı için ayrı ayrı aşağıda belirtilmiştir:

- a) Geçmişteki birlikte yaşama tecrübemizin tarihi açıdan olumlu/olumsuz yönleriyle açığa çıkarılması, arkasındaki değerler sisteminin keşfedilmesi ve bu tecrübeden en iyi şekilde yararlanılabilmesi için öneriler geliştirilmesi ile çağdaş Türk toplumundaki etnik, dini ve dilsel grupların yaşam biçimleri, etkileşimleri ve değişim süreçlerinin araştırılması:** Selçuklu ve Osmanlı tecrübesinde kültürel yapı, kültürel değişim ve kültürlerarası etkileşimin ortaya konması; farklı din ve mezhepten toplulukların bir arada yaşaması/yaşatılmasının tarihsel şartlarının ve dinamiklerinin belirlenmesi; hangi siyasal, ahlaki, dini vb. değerlerin üretildiği ve toplumsal hayatta karşılık bulduğunun araştırılması gerekmektedir. Bu arka plana bağlı olarak tarihsel süreklilik ve değişkenlerin günümüzde nasıl biçimler aldığı ve farklı gruplarda nasıl tezahür ettiğinin tespit

edilmesi önemlidir. Günümüzde etnik, dini ve dilsel grupların birbirleriyle nasıl etkileşime girdikleri ve bu etkileşim sonucunda nasıl bir değişimin ortaya çıktığı konusunda öneriler geliştirilmelidir.

- b) Türkçenin ve ülkemizdeki diğer dillerin yapısında, kullanımında, söz dağarcığında gözlenen değişimlerin; bu değişime etki eden iç ve dış kültürel faktörlerin ve ekonomik, siyasi ve sosyo-kültürel değişim süreçlerinin dil ve edebiyat alanındaki yansımalarının araştırılması:** Dil ve edebiyat alanındaki değişimin hangi faktörler tarafından belirlendiği, bu süreçlerin dil ve edebiyata yansıyan sonuçlarının (şiir, hikâye, roman, deneme vb. türlerde) tespit ve tahlil edilmesi gerekmektedir.
- c) Toplumumuzdaki mevcut din anlayışlarının köklerinin, beslenme kaynaklarının ve kurumsal yapıların güncel din anlayışındaki etkisinin neler olduğunun araştırılması:** Türkiye’de kökü gelenekte olan dini grupların (mezhep, tarikat vb. yapıların), dini cemaatlerin yaşadıkları değişim-dönüşüm süreçleri ile modern dini akımlar, yenilikçi arayışlar ve bunlar arasındaki etkileşimlerin araştırılması gerekmektedir.
- d) Farklı kültürel gruplar arasında kültürlerarası iletişim, süreç, örüntü ve ilişkilerin incelenmesi:** Kültürlerarası iletişim kapsamında; farklı kültürel gruplar arasındaki iletişim biçimleri ve örüntülerinin belirlenmesi; göç, birlikte yaşama gibi farklı etkenlerle ortaya çıkan toplumsal ve kültürel iletişim ve etkileşim süreçleri ile bu süreçlere ilişkin deneyimlerin medya temsillerinin (anı, mektup, gazete haberi, radyo-televizyon programı, film gibi) ortaya konulması; kültürlerarası iletişim ve etkileşimde inşa edilen özne kimliklerin (biz/öteki) belirlenmesi; kültürel iletişim ve etkileşimlerle oluşan medyada ve gündelik yaşam pratiklerindeki kültürlerarasılık deneyimleri, çokkültürlülük ve melez kültürel formların inşasında medyanın rolü konuları araştırılmalıdır.
- e) Kültürel farklılıkların devlete, siyasete ve toplumsal kurumlara yansımaları ve bu platformlardaki etkileşimleri:** Etnik, dini, dilsel grupların devletle ilişkileri, hukuki statüleri; devletin farklı grupları konumlandırma biçimleri; siyasetin kültürel farklılıklara tanıdığı fırsatlar ya da koyduğu engeller, farklı grupların siyasi tercihlerinin dinamikleri; toplumsal kurumların farklı kültürel gruplarla ilişkileri ve bu kurumlar bünyesinde kültürlerarası etkileşimin niteliği ile din-devlet ilişkisi, laiklik ve demokrasiyle ilgili tartışmalar ve bu tartışmalarda farklı grupların tutum ve yaklaşımları araştırılmalıdır.
- f) Küreselleşmenin kültürel değişime etkilerinin incelenmesi; kültürel değişimin kimliğin ve kuşak farklılıklarının oluşumundaki rolünün Türk toplumu açısından analiz edilmesi:** Bu hedef kapsamında küreselleşmenin kültürel boyutunun (yeni değerler ve tutumlar, bilimsel bilgi ve bilimsel gelişmeler, popüler kültür ürünleri, yeni medya teknolojileri, yeni iletişim ağları vb.) kültürel değişime etkisi, hangi metot ve mekanizmalarla bu değişimin gerçekleştiği, kimlik ve kuşak farklılıklarının oluşumundaki rolü incelenmelidir.

3. İlgili Destek Programı

Bu çağrı çerçevesinde önerilecek projelere “1003-Öncelikli Alanlar Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı” kapsamında destek verilecektir.

4. Çağrıya Özel Hususlar

- İlgili mevzuat gereği, Ar-Ge projesi niteliği taşımayan (salt veri toplamaya/durum tespitine yönelik çalışmalar, kurumların rutin olarak yürüttükleri çalışmalar, daha önce gerçekleştirilmiş olan bir çalışmanın sadece kapsamının genişletilerek tekrarlanması niteliğindeki çalışmalar, altyapı oluşturmaya yönelik çalışmalar vb.) proje önerileri birinci aşamada elenecek olup ikinci aşamaya geçemeyecektir.
- Bu çağrı kapsamında önerilecek projelere ilişkin dikkat edilmesi gereken hususlar “Amaç ve Hedefler” bölümünde her bir konu başlığı için ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Proje önerilerinin “Amaç ve Hedefler” bölümündeki konu başlıklarından en az birisiyle ilişkilendirilmesi ve bu başlıklardan hangisi/hangileri ile ilişkilendirildiğinin başvuru formunda açıkça belirtilmesi gerekmektedir. Birinci aşama değerlendirmesi sonucunda, çağrı kapsam, amaç ve hedeflerine uygun olmayan proje önerileri elenecek olup ikinci aşamaya geçemeyecektir.
- Proje önerileri küçük, orta veya büyük ölçekli olarak hazırlanabilir. Orta ve büyük ölçekli projeler en fazla 1 ana proje ve 3 alt projeden oluşabilir. İkinci aşama proje başvuruları ile birlikte, alt proje tanımlı başvurular için [Protokol](#) Belgesi sunulmalı ve alt projeler başvuru sisteminde de tanımlanmalıdır. Alt proje tanımlı başvurularda, ikinci aşama başvurusu ile sunulan bütçe, ana proje ve alt projeler bazında ayrılmalıdır.
- Proje önerilerinin kavramsal ve kuramsal çerçevesinin bulunması gerekmektedir.
- Sunulan projelerin, disiplinlerarası ve/veya çok disiplinli olması önerilmektedir.
- Proje kapsamındaki iş paketlerinin büyük ölçüde proje ekibi tarafından yapılması beklenmektedir.
- İkinci aşama başvurularında sunulması gerekli olan [Yasal/Özel İzin Belgesi](#) ile [Etik Kurul Onay Belgesi](#) nin alınmasında yaşanabilecek aksaklıklar göz önünde bulundurularak, söz konusu belgelerin temin sürecinin ilgili tüm kurum/kuruluşlarla irtibata geçilerek ivedilikle başlatılması önerilmektedir.

5. Çağrı Takvimi

	Çevrimiçi Başvuru Sistemi Kapanış Tarihi	Elektronik Başvuru Çıktısının Gönderilmesi İçin Son Tarih ^(*)
Birinci Aşama	22.06.2018 17:30	29.06.2018 17:30
İkinci Aşama	09.11.2018 17:30	23.11.2018 17:30

(*) Elektronik başvuru çıktısının ıslak imzalı nüshasının belirtilen tarih ve saate kadar Kurumumuza ulaştırılması gerekmektedir.

6. Ek Belgelere Referanslar

- [1003 Destek Programı Web Sayfası](#)
- [1003 Destek Programı Bilgi Notu](#)
- [1003 Destek Programı Başvuru Formları](#) (*)

- [1003 Öncelikli Alanlar Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı Usul ve Esasları](#)
- [1003 Proje Önerisi Değerlendirme Formu](#)
- [Yasal/Özel İzin Belgesi Bilgi Notu](#)
- [Etik Kurul Onay Belgesi Bilgi Notu](#)
- [TÜBİTAK Çağrı Planlaması](#)

(*) 1003 programına ait başvuru formları güncellenmiştir. Birinci ve ikinci aşama başvuruları sırasında güncel formların kullanılmaması halinde proje önerileri değerlendirmeye alınmayacaktır. Güncel başvuru formlarına ulaşmak için lütfen [tıklayınız](#).

7. İrtibat Bilgileri

Semih BİLGİÇ

Telefon	0312 298 12 83
E-posta	semih.bilgic@tubitak.gov.tr

Serkan Fatih ORAKÇI

Telefon	0312 298 12 78
E-posta	fatih.orakci@tubitak.gov.tr

Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Destek Grubu (SOBAG)